

EL MARC INTERNACIONAL PER A LA PROTECCIÓ DEL MEDI AMBIENT

➤ *Actualment, no hi ha cap organització internacional dedicada exclusivament a la protecció mediambiental,*

➤ *però...*

Una preocupació ja antiga

- *El 1835, el naturalista francès Étienne Geoffroy de Saint-Hilaire va utilitzar l'expressió milieu ambience per referir-se a l'entorn físic que envolta els éssers vius.*

Primeres passes

- *Les primeres activitats en línia amb el nostre concepte actual de protecció del medi ambient varen consistir en la creació de parcs nacionals:*
- *- EUA: Parc de Yosemite (1864) i Yellowstone (1872).*
- *- Espanya: Llei de creació dels Parcs Nacionals (8 de desembre de 1916), publicada “amb l’exclusiu objecte de (...) respectar i fer que es respecte la bellesa natural dels seus paisatges, la riquesa de la seua fauna i de la seua flora (...), i evitar d’aquesta manera amb la màxima eficàcia tot acte de destrucció, deteriorament o desfiguració per la mà de l’home”.*

L'ACTIVITAT EN EL MARC DE L'ONU (I)

- *La declaració Universal dels Drets Humans de les Nacions Unides (1948) no conté cap referència al medi ambient ni a cap altre dret dels que actualment anomenem “de tercera generació” (o de solidaritat).*
- *Calgué esperar fins al 1970 perquè es declarara “Any de protecció de la naturalesa”.*

L'ACTIVITAT EN EL MARC DE L'ONU (II)

- *El 1972 es va celebrar a Estocolm la Conferència de l'ONU sobre Medi Ambient Humà, en què es va proclamar que:*

“L’home és al mateix temps obra i artífex del medi que l’envolta, el qual li dóna el manteniment material i li ofereix l’oportunitat de desenvolupar-se intel·lectualment, moralment, socialment i espiritualment (...). Els dos aspectes del medi humà, el natural i l’artificial, són essencials per al benestar de l’home i per al gaudi dels drets humans fonamentals, fins i tot el dret a la vida mateix”.

L'ACTIVITAT EN EL MARC DE L'ONU (III)

- *Després d'Estocolm, el 1972 l'Assemblea General va crear el Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient (PNUMA), per realitzar objectius interdisciplinaris en matèria de medi ambient:*
- *- Té la seu a Nairobi (Kenya), i l'òrgan rector és el Consell d'Administració.*
- *- El seu mandat consisteix en l'examen constant de la situació mediambiental mundial i en la salvaguarda del planeta per a les generacions esdevenidores.*
- *- En la pràctica, la majoria de les seues activitats s'adrecen als països en vies de desenvolupament, sense recursos propis.*
- *- Ha desenvolupat el programa Earthwatch, sistema de vigilància a nivell mundial per a la prevenció de crisis ambientals.*

- *L'activitat desplegada per l'ONU el 1972 va tenir conseqüències duradores, perquè els Estats es van veure obligats a incorporar la preocupació mediambiental a llur ordenament intern:*
- *- A Espanya, Llei 38/1972, de 22 de novembre, de protecció de l'ambient atmosfèric.*
- *- Reflex en els textos constitucionals de la dècada (Constitució de Panamà 1972, Nicaragua 1974, Grècia 1975, Portugal 1976, URSS 1977, Espanya 1978, Xile 1980).*

L'ACTIVITAT EN EL MARC DE L'ONU (IV)

- - *El 1983 es va establir la Comissió Mundial sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament.*
- - *Aprovació de la Resolució 1990/41, de 6 de març, de la Comissió de Drets Humans de l'ONU, que vincula aquests drets amb la conservació del medi ambient.*
- - *Després de la Conferència de les Nacions Unides sobre Medi Ambient i Desenvolupament (Rio de Janeiro, 1992), el concepte de medi ambient va ser formalment assimilat en la noció més àmplia de “desenvolupament mediambientalment sostenible”, objectiu que es persegueix mitjançant l'Agenda 21, un pla d'acció formulat en aquesta mateixa conferència.*

L'ACTIVITAT EN EL MARC DE L'ONU (V)

- *Qüestions prioritàries per al PNUMA:*
- *- Economia i salut mediambiental.*
- *- Interrelació medi ambient i desenvolupament.*
- *- Interrelació medi ambient i globalització econòmica.*
- *- Resolució de conflictes generats per motius mediambientals i el problema de les migracions forçoses per causes naturals. En concret, presta els seus serveis en projectes de reforestació per contrarestar els processos de degradació arbòria sorgits freqüentment en regions habitades per població refugiada.*

L'ACTIVITAT EN EL MARC DE L'ONU (VI)

- *FINANÇAMENT DEL PNUMA:*
- *S'aconsegueix mitjançant el Fons per al Medi Ambient de les Nacions Unides, creat ex professo el 1972.*
- *Aquest fons rep aportacions voluntàries dels Estats membres, complementada amb determinades assignacions del pressupost ordinari de les Nacions Unides.*

L'ACTIVITAT EN EL MARC DE L'ONU (VII)

- *La Cort Internacional de Justícia (principal òrgan judicial de l'ONU) treballa també per a protegir el medi ambient.*
- *Des del 1993 disposa d'una sala específicament destinada a resoldre els conflictes mediambientals originats entre països.*
- *El 1997 va resoldre el seu primer cas, a propòsit de l'enfrontament entre Eslovàquia i Hongria per la construcció de dues preses al Danubi.*

UNS ALTRES FÒRUMS INTERNACIONALS (I)

- *TRIBUNAL EUROPEU DE DRETS HUMANS (TEDH).*
- *El Conveni Europeu de Drets Humans (Roma, 4 de novembre del 1950) no inclou cap disposició relativa a un dret al medi ambient o a la protecció d'aquest.*
- *Nogensmenys, la seua jurisprudència ha reconduït alguns drets (vida, integritat, intimitat o inviolabilitat del domicili) a la seua “dimensió mediambiental”, per tal d'aconseguir-ne la protecció.*

UNS ALTRES FÒRUMS INTERNACIONALS (II)

- *La Cort Interamericana de Drets Humans, amb seu a San José de Costa Rica, és una institució judicial autònoma de l'Organització dels Estats Americans, l'objectiu de la qual és l'aplicació i interpretació de la Convenció Americana sobre Drets Humans i d'altres tractats que toquen la mateixa qüestió. Establerta el 1979.*
- *<<http://www.corteidh.or.cr/>>*
- *En matèria mediambiental, ha destacat per la seua tasca per reconèixer els drets de les comunitats indígenes i protegir-ne els recursos naturals.*

També en l'OEA...

- *El Protocol de San Salvador, o Protocol Addicional a la Convenció Americana Sobre Drets Humans en Matèria de Drets Econòmics, Socials i Culturals sorgeix com a necessitat per regular els drets econòmics, socials i culturals a nivell regional (OEA), atès que en l'àmbit Internacional (ONU) ja existia des del 1966 el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals. Subscrit a San Salvador el 17 de novembre de 1988, ratificat per Acord Executiu el març del 1995, i en vigor el 16 de novembre de 1999.*
- *Art. 11:*
- *“1. Tota persona té dret a viure en un medi ambient sa i a disposar de serveis públics bàsics. 2. Els Estats parts promouran la protecció, preservació i millora del medi ambient”.*

LA CARTA DE BANJUL

- *La Carta Africana de Drets Humans i dels Pobles, també coneguda com la Carta de Banjul, és un instrument internacional l'objectiu del qual es promoure i protegir els drets humans i les llibertats bàsiques al continent africà.*
- *El conveni fou afavorit per l'Organització per a la Unitat Africana, actualment reemplaçada per la Unió Africana, i aprovat unànimement per l'Assemblea de 27 de juliol de 1981. La Carta va entrar en vigor el 21 d'octubre de 1986.*
- *Art. 24:*
- *“Tots els pobles tindran dret a un entorn general satisfactori favorable al seu desenvolupament”.*

LA PROTECCIÓ DEL MEDI AMBIENT A LA UNIÓ EUROPEA

- *Els dies 19 i 20 d'octubre de 1972, la Cimera de París de la CEE va concloure amb una declaració el punt 8 de la qual va estar dedicat al medi ambient:*
  - “Els Caps d'Estat i de Govern remarquen la importància d'una política del medi ambient a la Comunitat. Amb aquesta finalitat, inviten les institucions de la Comunitat a establir, abans del 31 de juliol de 1973, un programa d'acció ajustat a un calendari precís”.

- *Els ministres competents es van reunir a Bonn el 31 d'octubre de 1972, per acordar els 8 principis generals en què se sostenia la política mediambiental de la Comunitat:*
- *1) Evitar la creació de contaminació o de pertorbacions, en compte de combatre'n els efectes ulteriorment.*
- *2) Tenir en consideració la incidència de tots els processos tècnics de planificació i decisió sobre el medi ambient.*
- *3) Evitar tota explotació dels recursos i del medi natural que suposen danys sensibles per a l'equilibri ecològic.*
- *4) Millorar el nivell dels coneixements científics i tecnològics a la Comunitat.*
- *5) Les despeses ocasionades per la prevenció i la supressió de les pertorbacions dels danys pertoca, per principi, al causant de la contaminació.*
- *6) Vigilar que les activitats realitzades en un Estat no produïsqen la degradació del medi ambient en un altre Estat.*
- *7) Tenir en consideració els interessos dels països en vies de desenvolupament.*
- *8) L'eficàcia dels esforços per fomentar una investigació i una política a escala internacional i mundial en matèria de medi ambient es reforçarà mitjançant una concepció clara i a llarg termini d'una política europea en aquest àmbit.*

PROGRAMES D'ACCIÓ

- *A conseqüència d'allò esmentat, el Consell va aprovar el I Programa d'Acció de les Comunitats Europees en Matèria de Medi Ambient (22 de novembre de 1973), amb l'objectiu de:*
- *“contribuir a posar l'expansió al servei de l'home procurant un medi ambient que li assegure les millors condicions de vida possibles i també conciliar aquesta expansió amb la necessitat cada vegada més imperiosa de preservar el medi natural”.*

PROGRAMES D'ACCIÓ

➤ *Posteriorment, s'han aprovat 5 programes marc nous més: el 1977 (II), el 1983 (III), el 1987 (IV), el 1993 (V), i l'actual (VI) el 2001, que ha estat en vigor fins al 21 de juliol de 2012 i s'ha centrat en:*

- - Lluita contra el canvi climàtic.
- - Manteniment de la biodiversitat.
- - Reducció dels problemes de salut derivats de la contaminació.
- - Utilització més responsable dels recursos naturals.

DIRECTIVES

- *A partir de la nova sensibilitat ambiental, s'han succeït Directives Europees des de la primera, la 79/409/CEE, de 2 d'abril, relativa a la conservació de les aus silvestres. Actualment tenim una de les xarxes protectores més estrictes del món.*

TEXTOS BÀSICS

- - *Després de l'entrada en vigor del Tractat de Lisboa (1 de desembre de 2009), la protecció mediambiental figura tant en el Tractat de la Unió Europea (TUE), com en el seu Tractat de Funcionament (TFUE, Arts. 11 i 191), en què el medi ambient és una de les competències compartides entre la UE i els Estats membres:*
- - *També es troba en l'art. 37 de la Carta dels Drets Fonamentals de la UE (7 de desembre de 2000, del Parlament, del Consell i de la Comissió; ara vinculant per a quasi tots els països membres en virtut de l'art. 6 del TUE):*
- *“Les polítiques de la Unió integraran i garantiran d'acord al principi de desenvolupament sostenible un alt nivell de protecció del medi ambient i la millora de la seua qualitat”.*